

Svar på skriftligt spörsmål SSS 458/2020 rd

Svar på skriftligt spörsmål om att kompensera Helsingfors och övriga Nyland för förlorade skatteintäkter och merkostnader, åstadkomma ett MBT-avtal och förstärka stads- och metropolpolitiken

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 458/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Sarkomaa /saml m.fl.:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att öka antalet nybörjarplatser i högskolorna i höst, för att bevilja de anslag som behövs samt för att inrikta nybörjarplatserna särskilt till högskolorna i Helsingfors och Nyland för att stärka den regionala jämlikheten,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att stärka partnerskapet mellan kommunerna i Helsingfors och Nylandsregionen samt stärka stads- och metropolpolitiken,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att åstadkomma ett MBT-avtal och finansiera projekt i anknötning till det samt främja kollektivtrafiken,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att ersätta Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och universitetssjukhusdistriktet direkt för de coronakostnader som uppstått,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att skapa ett trovärdigt räddningspaket för kommunerna för att trygga finländarnas bastjänster och kompensera för de merkostnader som corona medfört och för bortfallet av skatteintäkter,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att främja företagsamheten och sysselsättningen i Helsingfors och övriga Nyland och,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att främja företagsamheten?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Att inleda högskolestudier, särskilt universitetsstudier, innebär för många en flytt till ett annat landskap, men migration sker även efter utexaminering. Nyland attraherar utexaminerade. Över hälften av de sysselsatta som avlagt en magisterexamen i Finland och 35 procent av de sysselsatta som avlagt en yrkeshögskoleexamen bor i Nyland ett år efter att examen avlagts. Enligt regeringsprogrammet har man i arbetet för en vision för högskoleutbildning och forskning 2030 förbundit

Svar på skriftligt spörsmål SSS 458/2020 rd

sig att höja antalet högskoleutbildade till 50 procent av unga vuxna fram till år 2030. För att höja utbildningsnivån, för att minska anhopningen av sökande samt bristen på kompetens inom olika branscher och regioner söks lösningar under regeringsperioden genom att öka antalet nybörjarplatser inom högskoleutbildningen.

Undervisnings- och kulturministeriet har våren 2020 avtalat med högskolorna om ett mål för utexaminerade åren 2021–2024 utifrån regeringsprogrammet, visionen om högskoleutbildning och forskning 2030, data om utbildningsbehov som prognosforumet för kompetens genererat och tidigare antal utexaminerade. Dessutom ska undervisnings- och kulturministeriet för avtalsperioden 2021–2024 hänföra från en befintlig ram strategibaserad finansiering för högskolor för att höja utbildnings- och kompetensnivån. Med den här finansieringen kan man åren 2021 och 2022 genomföra en engångsökning av antalet nybörjarplatser med totalt högst 6 500.

I det fjärde tilläggsbudgetförslaget föreslår regeringen satsningar på kunnande och forskning för att bidra till förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. För en engångsökning av antalet nybörjarplatser vid högskolor föreslås totalt 124 miljoner euro för att öka antalet nybörjarplatser med 4 800 vid universitet och yrkeshögskolor. Särskilt ökas antalet nybörjarplatser inom teknik, ekonomi och företagsekonomi samt social- och hälsovård och informationsbehandling. Om hur nybörjarplatserna ska fördelas avtalas med högskolorna. Högskolorna beslutar om urvalsprocessen för platserna.

Ett livskraftigt och socialt starkt Finland byggs upp av metropolområdets, de växande stadsregionernas och landsbygdens gemensamma framgång. Enligt regeringsprogrammet ska det värnas om livskraften och handlingsförmågan i hela landet. Anmärkningsvärt är att huvudstadsregionen tävlar internationellt med andra metropolområden. Städerna har en viktig roll i såväl byggande av tillväxt som bekämpande av klimatförändringen. Det är viktigt att ett livskraftigt Finland - på alla nivåer - har tillräckliga resurser för att kunna svara på samhällsliga utmaningar.

Regeringen verkställer en aktiv stadspolitik som grundas på starkare partnerskap mellan städer och staten och stöds på städernas och statens gemensamma vision. För att stärka stadspolitiken förs en aktiv dialog med städerna. Som bäst bereds en nationell stadsstrategi med riktlinjer för centrala strategiska målhelheter och med vilka principer och på vilka sätt partnerskap i olika stadspolitiska frågor förs framåt. Städernas växande betydelse som problemlösare främjar en hållbar förändring i Finland och stöder uppnåendet av FN:s stadsutvecklingsmål och nationen Finlands intresse.

Regeringen har i sitt program förbundit sig att stärka metropolområdets förmåga att konkurrera med andra europeiska metropoler vad gäller såväl kunnig arbetskraft, företag som kulturell attraktionskraft och de turister som attraktionskraften genererar.

Regeringen bereder en uppstart av en omfattande metropolpolitik som grundas på partnerskap och lösningsfokus. Regeringens syfte är att tillsätta en samarbetsgrupp på hög nivå för metropolpolitik, för att främja genomförandet av regeringsprogrammets riktlinjer som gäller metropolområdet och förtäta samarbetet och samordningen mellan staten och metropolområdet i frågor som stöder tillväxten, sysselsättningen, den hållbara utvecklingen, den globala konkurrenskraften och

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 458/2020 rd

lösandet av särskilda utmaningar i regionen. Beredningen av ärendet har av olika orsaker dragit ut på tiden, men målet är att samarbetsgruppen tillsätts och arbetet inleds under sommaren.

Ett förhandlingsresultat om MBT-avtalet mellan staten och Helsingforsregionen nåddes den 2 juni 2020. För avtalet krävs ett godkännande i regionens beslutande organ och statsrådets principbeslut. Ett avtal i enlighet med förhandlingsresultatet innehåller inledande av flera betydande projekt inom kollektivtrafiken i Helsingforsregionen under perioden 2020–23 samt statens anslag för att främja både kollektivtrafiken och en bostadsproduktion till rimliga priser.

Regeringen stärker städernas innovationsförmåga bland annat med avtal om ekosystem som ingås med huvudstadsregionen. Med dessa utvecklas täta samarbetsnätverk, kompetensspetsarna stärks och genomslaget förbättras. Samtidigt samlas forskning och nätverk som nyttjar forskning till större kompetenscentrum där olika aktörer kompletterar varandra.

Företagsamhet är ett centralt tema i statsminister Sanna Marins regeringsprogram. Regeringen bereder en företagsamhetsstrategi i syfte att öka tilltron till att Finland är ett bra land för företag och att företagen i Finland har goda förutsättningar att sysselsätta, investera och utveckla. Företagsamhetspolitiken stärks genom att samla åtgärder som gäller företagsamhet under ett enda paragraf. Dessutom är målet att göra Finland attraktivare för att utländska kunniga arbetstagare och studerande ska vilja jobba i Finland eller grunda företag i Finland. Målet är även att Finland ska vara ett intressant land för investeringar. Uppgörandet av en företagsamhetsstrategi med konkreta vägkartor är ännu under arbete då lägesbilden som gäller företagsamhet ändrats betydligt på grund av coronapandemin. Utöver uppgörandet av företagsamhetsstrategin är övriga åtgärder bland annat en FUI-vägkarta, där nya verksamhetsmodeller tas fram i samarbete med den offentliga och privata sektorn samt att det internationella toppkunnandet ökas. I programmet för internationell tillväxt och export satsas det på internationell tillväxt.

Näringslivet i huvudstadsregionen avviker från det övriga Finland, eftersom affärsverksamheten är mera internationell och tjänstesektorn är viktigare än i det övriga landet. Dessutom attraherar huvudstadsregionen mera invandrare och startup-verksamheten är livligare. Således har NTM-centralerna, TE-byråerna och Business Finland en viktig roll för att främja företagsamheten och förbättra matchningen mellan arbete och kunniga arbetstagare samt stärka kunnandet i Helsingfors och i huvudstadsregionen.

Med NTM-centralernas resultatstyrning, en förnyelse av lagstiftningen och tjänsterna samt störet av Team Finland region- och kundrelationssamarbetet påverkas NTM-centralernas och TE-byråernas aktioner för bättre tillväxt- och förnyelseförmåga hos sm-företag. I ministerarbetsgruppen för sysselsättningsfrämjande och i dess undergrupper fortsätter behandlingen av åtgärdsförslagen för att främja matchningen mellan sysselsättningen och arbetsmarknaden.

I regeringens fjärde tilläggsbudgetförslag eftersträvas en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar återhämtning efter coronakrisen. I tilläggsbudgetförslaget startas en åtgärdsplan på totalt 5,5 miljarder euro, för att stöda den ekonomiska återhämtningen. För offentliga arbetskrafts- och företagstjänster föreslås ett tilläggsanslag på totalt 60 miljoner euro, som ska anvisas bland annat till stödåtgärder för unga och till kompetensutveckling.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 458/2020 rd

Vad gäller företagsamhet beaktas möjligheten att nyttja startpengen samt övriga stödtjänster och projekt, till exempel ett projekt för rekryteringskompetens och företagsamhetsutbildning. Dessutom ska i utvecklingsarbetet som gäller tjänster för nya företagare och tillväxtorienterade företag nyttjas rekommendationerna i en utredning som publicerades den 12 juni om startpeng och rekryteringskompetens i företagsamhet och som stöd för företagsamhet.

I Nyland startas i början av år 2021 flera kommunförsök som gäller sysselsättning, där uppgifter och behörigheter överförs från statens TE-byråer till försökskommunerna. I och med försöket kan kommunerna anvisa resurser för sysselsättningsarbete på ett mera flexibelt sätt än tidigare och effektivt svara på centrala arbetsmarknadsproblem i sin egen verksamhetsmiljö.

I Nyland deltar Esbo, Vanda, Kervo och Helsingfors i kommunförsöken. I försöket samordnas statens och kommunernas kompetens, resurser och tjänster för att främja rekrytering av arbetssökande. Dessutom avtalas i försökskommunerna vad gäller företags- och arbetsgivartjänster om en gemensam verksamhetsmodell med regionens TE-byrå. Försökslagen förpliktigar kommunerna, TE-byrån och NTM-centralen till ett tätare regionalt samarbete.

Med högre nettoinvandring än tidigare kan minskningen av befolkning i arbetsför ålder kompenseras. Särskilt genom att främja utbildnings- och arbetskraftsinvandring är det möjligt att svara på behoven på arbetsmarknaden samt stöda innovationsverksamheten, tillväxten och internationaliseringen. Metropolområdet har det största antalet invandrare. Det anses vara motiverat att främja företagsamhet bland invandrare, eftersom många invandrare har sådana materiella och immateriella resurser och nätverk som det är nationalekonomiskt ändamålsenligt att nyttja i det finska näringslivet. Systemet för företagstjänster i Finland ger goda förutsättningar för invandrarernas företagsamhet, men garanterar inte på ett tillräckligt sätt en effektiv integrering i den finska företagsamheten och i företagsfältet.

Målet i regeringens åtgärdsprogram Talent Boost är att internationella experter ska höja Finlands sysselsättningsgrad, kvaliteten i högskolorna, mångfalden och internationaliseringen samt öka företagens och FUI-verksamhetens tillväxt, internationalisering och förnyelse samt investeringsgraden i Finland.

Coronakrisen har kraftigt påverkat kommunernas ekonomi. I vårens kommunekonomiprogram bedömdes kommunernas totala ekonomi försvagas med cirka 1,6–2,2 miljarder euro på grund av pandemin och en stor del av detta är uteblivna skatteintäkter. Bedömningen är i detta skede riktgivande, med beaktande av svårigheten att separera coronapandemins konsekvenser från den övriga ekonomiska utvecklingen och den exceptionellt stora osäkerheten i situationen. Trots osäkerheten och de diffusa konsekvenserna har regeringen snabbt vidtagit åtgärder för att kommunernas förutsättningar för att sörja för medborgarnas basservice inte ska äventyras. Dessutom följer regeringen upp vilka konsekvenser coronakrisen har för den kommunala ekonomin. När konsekvensbedömningarna har blivit mer precisa är det nödvändigt att göra en ny bedömning av de kommunala stödåtgärderna.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 458/2020 rd

Regeringens fjärde tilläggsbudgetförslag innehåller ett stort stödpaket för kommunerna på 1,4 miljarder euro samt flera andra åtgärder för kommunerna, såsom ett tillägg på 100 miljoner euro för att stöda kollektivtrafiken på grund av förlusten av biljettintäkter. Kommunerna har olika befolknings-, närings- och inkomststruktur, vilket betyder att även coronakrisens konsekvenser är olika. Därför utgörs stödhelheten av flera åtgärder som kompletterar varandra. På det sättet avser regeringen att säkra förutsättningarna för ordnande av basservice i alla kommuner och att se till att stödet så bra som möjligt riktas till de kommuner och uppgifter som påverkas mest av coronakrisen. Med direkt statsbidrag till sjukvårdsdistrikten kompenseras för de kostnader som coronapandemin orsakat och för sjukvårdsdistriktens eventuella underskott. Med en temporär höjning av kommunernas samfundsskatteandel kompenseras för kommunernas förluster av samfundsskatter. Med en temporär ökning på 720 miljoner euro i statsandelen för kommunernas bastjänster ersätts kommunerna för de kostnader som coronapandemin orsakat och för krisens eftervård och minskade kommunalskatteintäkter. Med en behovsprövad höjning av statsandelen kan däremot de kommuner stödjas som behöver tilläggsstöd på grund av exceptionella eller temporära ekonomiska svårigheter.

En tidsbegränsad höjning av statsandelen för basservice riktas till kommunerna i proportion till dels invånarantalet, dels den utdelning som tillämpas vid redovisning av kommunalskatten. Dessutom används som utbetalningsgrund antalet invånare som är yngre än 18 år och antalet invånare som har fyllt 65 år. En avsevärd del av ökningsbeloppet riktas särskilt till större städer och ungefär en tredjedel av ökningarna av statsandelen till kommunerna i Nyland. Räknet per invånare skulle dock alla kommuner få en betydande ökning av statsandelen. Höjningen av statsandelen är ett temporärt stöd som anvisas till år 2020 och återkrävs inte av kommunerna.

För att bevilja stöd till sjukvårdsdistrikten bereds inom finansministeriet i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet statsrådets förordning där bland annat ansökningsförfarandet och kriterierna för beviljande av statsbidrag preciseras. Målet är att statsrådet ger en förordning om statsbidrag i augusti 2020, att ansökan om statsbidrag inleds i september och att bidragen betalas före utgången av året.

Utgångspunkten i tjänstemannaberedningen av förordningen som ska reglera beviljandet av statsbidraget är att kriterierna för beviljande av statsbidrag och betalningsgrunderna ska vara så enkla och transparenta som möjligt. Ett alternativ är att utgångspunkten för beviljandet är antalet invånare i sjukvårdsdistriktet och dessutom till exempel antalet faktiska dygn för intensivvård i sjukvårdsdistriktet. Ärendet är dock fortfarande under beredning och sjukvårdsdistrikt samt deras medlemskommuner hörs i ärendet under juni.

Helsingfors 24.6.2020

Kommunminister Sirpa Paatero